

Το έργο του Έντγκαρ Άλαν Πόε σηματοδοτεί μια μεγάλη τομή στη λογοτεχνία του 19ου αιώνα

Το έγκλημα που πρόδωσε ο μαύρος γάτος

ΜΠΟΡΕΙ ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΠΟΕ ΝΑ ΘΕΩΡΟΥΝΤΑΙ ΟΙ ΜΑΚΡΙΝΟΙ ΠΡΟΓΟΝΟΙ ΤΩΝ ΣΗΜΕΡΙΝΩΝ ΘΡΙΛΕΡ ΠΟΥ ΣΑΡΩΝΟΥΝ ΤΗ ΦΑΝΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ, ΟΤΑΝ ΟΜΩΣ ΤΟΝ ΞΑΝΑΔΙΑΒΑΖΕΙΣ ΣΗΜΕΡΑ ΕΙΝΑΙ ΔΥΣΚΟΛΟ ΝΑ ΠΑΡΑΓΝΩΡΙΣΕΙΣ ΤΑ ΒΑΡΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΜΕΤΑΛΛΑ ΠΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΚΑΝ ΣΤΟ ΟΡΥΧΕΙΟ ΤΟΥ: ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΤΟΣΟ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΙ ΟΠΩΣ Ο ΜΠΟΝΤΛΕΡ Ή Ο ΒΕΡΝ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ Ο ΣΤΙΒΕΝΣΟΝ Ή Ο ΜΠΟΡΧΕΣ.

«**Ο**ύτε περιμένω ούτε και ζητώ να ποτέψει κανείς την άγρια αλλά και απλή αυτή ιστορία που ετοιμάζομαι να γράψω. Θα 'μωνα πραγματικά τρέλεις, αν περιμένα κάτι τέτοιο για μια υπόθεση για την οποία οι ίδιες μου οι αισθήσεις αρνούνται τις ίδιες του τις μαρτυρίες. Όμως τρέλεις δεν είμαι σίγουρα — και ούτε βέβαια ονειρεύομαι.»

Την παραμονή του απαγχονισμού του ο αφηγητής αυτής της ιστορίας καταθέτει τη μαρτυρία της παράνοιας που τον οδήγησε στο έγκλημα. Δεν είναι σε θέση να την εξηγήσει ούτε προσπαθεί να την δικαιολογήσει ή να υπερασπιστεί την αβυσσότητά του. Απλώς παραθέτει το χρονικό της παραδοχής του σε μιαν άγνωστη δύναμη που τον έκρυβε μέσα του και τον οδήγησε να σκορπίσει γύρω του τη φρίκη και τον τρόμο.

Τι ήταν αυτό που τον έκανε να αρχίσει να αποστρέφεται τον Πλούτο, τον αγαπημένο του γάτο. Ποια δύναμη τον έσπρωξε να μιλήσει το άτυχο ζωντανό, να του βγάλει το ένα του μάτι και να φτάσει να το κρεμάσει στον κήπο του; Και ύστερα, όταν υιοθετεί εκείνον τον

Η αιγυπτιακή μούμια του Πόε είναι ένα ζωντανό πλάσμα που επιμένει ότι η εποχή του ήταν πιο προηγμένη από τη δική μας. Εδώ, σκηνή από την κλασική ταινία «Η μούμια» με τον Μπόρις Καρλόφ

Η ΦΑΝΤΑΣΙΑ ΟΧΥΡΩΝΕΤΑΙ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ ΠΡΟΟΔΟΥ

Το έργο του Πόε σηματοδοτεί μια από τις μεγάλες δικοτομίες του 19ου αιώνα και κατ' επέκταση της δικής μας σύγχρονης εποχής. Μέσα στα ίδια χρόνια που η καλτάζουσα επιστήμη υπόσχεται στον άνθρωπο την επίλυση όλων των προβλημάτων της υπαρξής του, ακόμη και την αντιμετώπιση του ίδιου του θανάτου, μια άλλη περιοχή της φαντασίας μοιάζει να οχυρώνεται πίσω από τις πρωτογενείς της δυνάμεις για να αντισταθεί στην τυφλή πορεία της προόδου. Τα ίδια χρόνια που ο Μπαλζάκ, με την έπαρση της μεγαλοφυΐας του,

πιστεύει πως τα μυθιστορήματά του κτίζουν ένα επιστημονικό οικοδόμημα για τη μελέτη της ανθρώπινης κοινωνίας, ο Πόε, στην άλλη όχθη του Ατλαντικού βουτάει το ταλέντο του στον θάνατο και τον τρόπο που υπονομεύει το κάθε βήμα της ανθρώπινης ζωής. Αν μη τι άλλο, οφείλουμε να είμαστε ευγνώμονες στο πρόσφατο παρελθόν γι' αυτές τις αντιφάσεις που κράτησαν ζωντανή τη διανοητική μας εγρήγορση, αυτήν που προσπάθησε να εξουδετερώσει το μεταμοντέρνο με τη σχετικιστική του ισοπέδωση.

Γράφει ο Τάκης Θεοδωρόπουλος

άλλον γάτο ο οποίος είναι μονόφθαλ- γήσει την ιδιοσυγκρασιακή επικρά- τεια μιας αντίληψης του κόσμου που μόνον αυτή μπορεί να διεκδικήσει.

Το *Μερικές κουβέντες με μια μούμια* είναι εμβληματικό της στάσης αντίστασης στην τυφλή πορεία της προόδου μέσω της φαντασίας. Μια ομηγυρη, άκρως φιλοπερίεργη και άκρως επιστημονική, ανοίγει τη σαρκοφάγο μιας αιγυπτιακής μούμιας για να ανακαλύψει πως το πλάσμα που έκρυβε μέσα της είναι ζωντανό και πως η ταρίχευση δεν ήταν τίποτε άλλο από την αναστολή των ζωτικών του λειτουργιών για μερικές εκατοντάδες χρόνια. Στον διάλογο που ακολουθεί, η ευγενής ομηγυρη ανακαλύπτει πως οι προσπάθειές της να πείσει τον αρχαίο συνομιλητή της πως η δική της εποχή είναι πιο προηγμένη από τη δική του, αποβαίνουν άκαρπες.

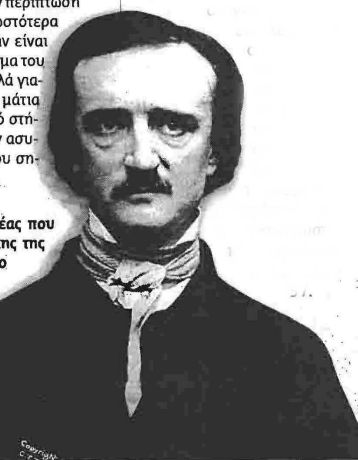
Και κάπως έτσι κλείνει η αφήγηση: «Η αλήθεια είναι πως είμαι πέρα για πέρα απδιασμένος απ' αυτήν τη ζωή γενικά από τον 19ο αιώνα. Είμαι πεπεισμένος ότι όλα πάνε στραβά. Επιπλέον, αγωνιώ να μάθω ποιος θα είναι πρόεδρος το 2045. Γι' αυτό, μόλις ξυριστώ και πω έναν καφέ, θα πάω στο σπίτι του

Πόνωρερ και θα του ζητήσω να με βαλσαμώσει για καμιά διακοσαριά χρόνια.»

Ύμνος στον αναχρονισμό; Με μπόλικη ειρωνεία εννοείται. Ο Πόε δεν εξηγεί ούτε αιτιολογεί. Προτείνει μια στάση, καταγράφοντας το χρονικό μιας αγωνίας η οποία είναι συστατική της ύπαρξης και από την οποία δεν μπορεί να απαλλαγεί, όπως και δεν μπορεί να απαλλαγεί από την εμμονή της προοπτικής του θανάτου.

Τόση αγωνία βέβαια δεν θα μπορούσε να περάσει απαρατήρητη από την ψυχανάλυση, η οποία ασχολήθηκε επισταμένως με την περίπτωση του. Ένα από τα γνωστότερα *Γραπτά* του Ζακ Λακάν είναι αφιερωμένο στο γράμμα του Πόε που κρύβεται καλά γιατί είναι μπροστά στα μάτια σου, και πάνω σ' αυτό στήνει μια θεωρία για την ασυνείδητη λειτουργία του σημαίνοντος.

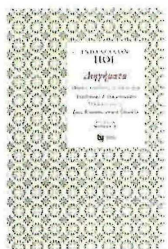
Ιδιωματικός συγγραφέας που θεωρείται ο πατριάρχης της λογοτεχνίας τρόμου, ο Έντγκαρ Άλαν Πόε δεν μπορούσε να απαλλαγεί από την εμμονή της προοπτικής του θανάτου

Ο εμβληματικός γάτος του Πόε θα κρεμάσει τελικά το αφεντικό του

Πάντως, την εκδικήσή του θα την πάρει. Όταν, σε μια κρίση παροξυσμού ο άτυχος αφηγητής σκοτώνει την επίσης άτυχη γυναίκα του ανοιγόντάς της με ένα τσεκούρι το κεφάλι και την χτίζει για να εξαφανιστεί το πτώμα της δεν θα πάρει είδηση πως μαζί της, μέσα στον τοίχο θα γλιστρήσει και ο γάτος του. Λίγο αργότερα τα νιαουρίσματά του θα τον προδώσουν στην αστυνομία τη στιγμή που ο ίδιος νομίζει πως όλα έχουν τελειώσει σίσιως γι' αυτόν τον ίδιο.

Ο *Μαύρος Γάτος* είναι ένα από τα εμβληματικά αφηγήματα του Πόε, αυτού του ιδιωματικού συγγραφέα ο οποίος θεωρήθηκε έκτοτε ως πατριάρχης της λογοτεχνίας τρόμου, στην πιο «λαϊκή» του, ας πούμε εκδοχή, συγχρόνως όμως και πρωτόπορος ενός δρόμου που οδήγησε τη λογοτεχνική αφήγηση να δημιου-

Edgar Allan Poe
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ
ΜΕΡΙΚΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ ΜΕ ΜΙΑ ΜΟΥΜΙΑ - ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟ ΣΕ ΕΝΑ ΜΠΟΥΚΑΛΙ - Ο ΜΑΥΡΟΣ ΓΑΤΟΣ - ΤΡΕΙΣ ΚΥΡΙΑΚΕΣ ΣΕ ΜΙΑ ΒΑΟΜΑΔΑ
ΜΤΦ. ΜΑΡΙΑ ΚΑΤΗ, ΕΚΔ. ΠΑΤΑΚΗ, 2009
ΣΕΛ.128, ΤΙΜΗ: 7 ΕΥΡΩ